

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1925) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZA JEKLARKE BARONE SE IZPLAČA RAZBILJANJE DELAVSKE STROKOVNE ORGANIZACIJE.

Profiti United States Steel korporacije govore jasno in odločno, zakaj jeklarski baroni nasprotujejo organiziranju jeklarskih in železarskih delavcev. Če so delavci organizirani, jih ne morejo plačevati poljubno, ravno tako jim tudi ne morejo določiti delavnega časa. Proti neorganiziranim delavcem pa lahko nastopijo brezobzirno, ker jih ne veže solidarnost za skupno akcijo proti svojim izkoriščevalcem.

United States Steel korporacija je v letu 1924 po svojem lastnem poročilu napravila lep dobiček, medtem ko v marsikateri družini jeklarskega delavca ni bilo za najpotrebnejše. Dobiček je znašal \$153,114,811. Od tega dobička je največ prejel George F. Baker, vodja newyorških bankirjev. Njegov delež od profita je znašal \$690,500. S tem profitom bi se lahko skozi celo leto prehranilo 387 družin. Seveda ni to ves Bakerjev dobiček, kajti on je zainteresiran še pri drugih družbah in korporacijah.

Ako pregledamo profite, ki jih je korporacija imela od njene ustanovitve, tedaj je ta dobiček naravnost ogromen. Profit od leta 1901 pa do konca leta 1924 znaša \$3,517,348,727. To je več kot dvakrat toliko, kot je njena glavica, od katere je polovica vode. Od te velike vsote so pa delničarji prejeli skoraj dve tretjini kot dividende. Lastnikom navadnih in prednostnih delnic se je izplačalo \$2,087,771,000 v dividendah. Ta vsota predstavlja štirikrat večjo vsoto, kot je bila res vplačana kot glavica. Z drugimi besedami to pomeni, da so delničarji prejeli v dividendah skoraj štirikrat toliko, kot so vplačali denarja, odkar je bila jeklarska družba organizirana, ki danes odloča v jeklarski industriji in ukazuje tisoč in tisoč delavcem in njih družinam, kako morajo živeti. V gotovini je korporacija izplačala \$1,176,473,763 v dividendah.

Korporacija je počasi iztisnila vodo iz navadnih delnic. Gradila je od leta do leta tovarne, denar za te tovarne je pa jemala od profitov. Na ta način je izdala \$1,210,662,572 in tako povišala vrednost navadne delnice na \$238. Da je bilo to mogoče, so delavci prejeli nizke mezde, konzumenti so morali plačati jeklo po pretiranih cenah. Jeklarski trust je molzel delavce in konzumente. Izplačilo dividend v gotovini za \$595,960,000 lastnikom navadnih delnic je bilo malo manj kot legalizirano oplenjevanje.

Povprečna mzda, ki jo je korporacija izplačala delavcem zadnjih deset let, je znašala \$925 v letu 1915. V letu 1920 je znesla \$2,173 in nato je padla na \$1,794. Pri povprečni mezdi so vsi delavci prejeli vse mezde, najvišje in najnižje, nakar se skupna vsota deli s številom zaposlenih delavcev. To pomeni, da so nekateri prejeli veliko nižje, drugi pa veliko višje mezde. Tistih, ki so prejeli višjo mzdo, je malo, onih, ki so prejeli nižjo, pa veliko. Iz tega sledi, da je vsak delavec, ki je bil v tem času zaposlen, prejel na mezdi \$15,860, njegovi produkti so pa bili vredni \$38,000. Delavec ni prejel še polovice od sadov svojega dela.

Statistika dalje razgaljuje, da so lastniki prejeli 60 odstotkov profita, tisoč in tisoč delavcev je garalo in od tega garanja so jim ostale le žuljave roke, ako niso padli v prerani grob.

In sodnik Gary pravi, da ta korporacija po očetovsko skrbi za svoje delavce. Večjega zasmehovanja delavcev menda ni nikjer, kot v teh besedah.

Profiti jeklarskega trasta govore jasno kot beli dan, zakaj so jeklarski baroni od časa stavke jeklarskih delavcev potrošili milijone dolarjev, da so razbili stavko. Vedeli so, če porazijo delavce v stavki, da uničijo tudi organizacijo jeklarskih delavcev. Zato pa tudi niso štedili z denarjem. Vsak dolar, ki so ga izdali za razbitje stavke, so obrestonosno naložili.

Jeklarski trust je še gospodar položaja. Koliko časa še? Delavci se bodo prav zanesljivo združili, kadar bo izkoriščanje postalo zopet tako neznosno, da ga ne bodo mogli več prenašati. Pograbili se bodo zopet z mogočnim trustom. Izkušnje v zadnji stavki jim bodo služile kot nauk in opustili bodo marsikatero napako, ki je bila v zadnji stavki zanje pogubonosna. In če jeklarski magnati zopet zmagajo v prihodnjem sporu, ne bo to zadnji spor. Kajti spori se bodo ponavljali, dokler bo trajalo izkoriščanje in dokler delavci ne izvojujejo zmage.

Glasovi članov S. N. P. J. in
čitatelj "Prosveta".

La Salle, Ill. — Radi nastajajoče industrijske krize je sila mnogo pritožb od strani delavstva, katero je tudi upravičeno. Zavedati pa bi se seveda morali, da delavec producira vse in je on edini stvarnik vsega bogastva. On postavlja gigantne industrije, kjer se izdelujejo moderne potrebščine. Po naravnih zakonih je absolutno potrebno za njegovo eksistenco in človeško življenje na svetu, da on tudi lastuje in kontrolira. Če bogastvo, katerega je ustvaril bi moral biti tudi gospodar ter razdeljevati ga po potrebi vsem, kateri delajo. Nikakor ne, da bi sam gradil in ustvaril bogastvo le za nekatere, ki ne delajo in bi bil še zato izkoriščan. Tak sistem kot je danes v človeški družbi, je v protislovju s človeškim razumom.

Delavstvo kot razred je stvarnik vsega velikega bogastva, toda kljub nakopičenemu bogastvu baš ono prenaša pomanjkanje in trpljenje, v katerem mora živeti. Poleg tega dobi za nagrado bolezen, pohabljenost; če tega ne, pa zgubi svojo moč radi izmožganja skozi večletno težko delo. Tedaj je odslavljen od dela, prepuščen samemu sebi.

Kapitalisti so dobro organizirani. Za protekcijo njih privatne lastnine imajo na svoji strani vojaštvo, mornarico, vzgojevalne zavode, cerkve, nekaj takozvanih bratovščin in zavajalne unije. Ravnotako imajo tudi vladno in zakone, da lahko zatrejo vsako revolucionarno gibanje delavstva. Tudi so najeti takozvani provokaterji, da delajo konfuzijo v notranjosti nekaterih ultraradikalnih delavskih organizacij, s tem da cepijo delavske vrste.

Čestokrat se človeku zbudi vprašanje, je-li mogoče delavskemu razredu biti brez kapitalizma, in nasprotno vprašanje, je-li kapitalizmu mogoče biti brez dela. razreda. Na prvo vprašanje bo vsak razrednozaveden delavec lahko takoj odgovoril, da delavstvo lahko pogreša kapitalistični razred. Na drugo vprašanje bomo pa gotovo odgovorili, da kapitalisti ne morejo biti brez delavskega razreda. Zato se mora delavski razred organizirati politično in strokovno, zavzeti mora vsa naravna bogastva in jih izrabiti v prid in blagostanje splošnega človečanstva, ne pa samo za profit. Če delavci moremo producirati profit za nekatere lenuhe, zakaj bi ne mogli delati za sebe in si svoj produkt kolektivno razdeliti? Stradanje pa prepustimo onim, kateri ne delajo, če jim je ljubše biti brez dela.

Naša sveta dolžnost je, da se vsi brez izjeme, fizični ali duševni delavci organiziramo v socialistični stranki, kajti edino socializem pomeni popolno družbo v razvoju človeštva bližnje bodočnosti. V socializmu človeštvo ne bo poznalo siromaštva in stradanja. Zakaj torej sovraži socializem, kateri edini bo odpravil slabo na svetu. Pridružitmo se in stopimo v vrste bojevnikov, brezbržnost pa opustimo.

Zadnji mesec smo reorganizirali socialistični klub št. 4 J. S. Z. Klubove seje se vrše vsako prvo nedeljo popoldne, po seji društva "Triglav" št. 2 S. N. P. J. v Slovenskem narodnem domu. Prihodnja seja se vrši v nedeljo dne 3. maja. Na to sejo ste vabljeni vsi delavci, kateri si želijo izboljšanja delavskega položaja.

Izkrten pozdrav čitateljem Prosvete. — Frank Martinjak.

Collinwood, Ohio. — V Edinosti št. 64 sem zopet čitala o "brezverskih fanatikih". Ti res pišejo resnico, ne tako kakor klerikalni prenapetiki. Mi verjamemo v to, kar vidimo, ne kakim oderuhom, kakor je tukajšnji župnik. Ne verujem v nearamno pisanje, kakor ga znajo pri kutarjih, zato si tudi nisem izposodila tujega oblačila, članica sem pri društvu Mir S. N. P. J.

Po moji sodbi če že more dopisovalka koga smatrati za kozo, smatra lahko samo tisto, ki se s kozli družijo in jih podpira, torej sebe. Pravi paradoks je to: Patrova slika piše stvarno! Dopisovalka se pobaha, da se podpisuje s svojim imenom. Še to ni resnica, da se je podpisala s svo-

jim imenom, ko ga pa še prav podpisati ne zna. Smatram pa, da se je zgodbilo eno izmed dvogledov: Če sodim po živalskih imenih, sklepam, da jih je zbiral c. kr. žandar, ako pa pomislim na litanjski slog, se mi vsiljuje zaključek, da je moral spisliti kak kutar, kajti vse oštevanje v dopisu se bere kakor lavretanske litanije. Le poslušajte:

Članica lajnjava,
članica trapasta,
članica brezverska ...
Članica nesramna,
članica naduta,
članica hinavska ...

Radi oderuškega Hribarja je bilo že dvakrat dokazano, da je res praktičen mojster. O tem pove nagobčnik, ki ga je dobil iz Barberiona. Dokazala sem tudi že, koliko je računal za maše, saj sem tudi že sama plačala mašo. Kam le nosi, ako ne v svojo malho? Morda v dopisovalkino! Župnik prav gotovo ni neumen gospodar zase, so pa tisti, ki ga podpirajo.

S pokojnim župnikom Lauričem sva imela res hude debate, kajti šla sem v župnišče in mu v obraz povedala resnico. Laž pa je, da bi bila imela z njim opraviti na sodnji. Popolnoma sem ga razkrinkala v G. S., pa se z eno samo besedo ni nikdar oglasil. Za to imam še dokaze.

Ne potrebujem nobenih svetovalcev, ker sama sem zmogla pisati resnico. Le kdor laže, potrebuje svetovalcev. Dopisovalki pa tudi povem, če bi c. kr. žandar ne zahajal k njim, bi se nikdar ne bliščala njih imena v javnosti, ker on je mojster, da zna tako izbrano obrekovati v listu poštno ljudi. Pisala sem golo resnico, za kar imam dokaz, kajti še dopisovalkin soprog je zahteval, naj se ga razkrinka.

Radi "Zarkomet", ki jih tako strašno bode, meni nič mar. Resnica je pa, da podpisana ne more nikamor kakor v cerkev, kakor je tudi res, da cerkvenjaki slabo ravnaajo s svojimi ženami. Dopisovalka naj le vzame za vzgled svojega moža in potem še c. kr. žandarja ali več drugih cerkvenjakov.

Priporočala sem civilne poroke in razporeke iz razloga, da bi ne bilo treba sirotam, kakor je podpisana ženska, tako silno trpeti. Ako bi se to zgodilo, bi verjeli fanatiki drugače pisali. Potem bi ne bilo treba zdravnikov in svetovalcev. Kdo je bolj trapa: članica, ki želi vsem enakost, svobodo, ali neumnica, ki živi v božjem strahu pred surovežem, pa ni vprašanja. Zakaj ne prizna resnice, da ima večer preprij z možem, katerega tudi vedno naziva "prokleti pijanec".

Moj mož pa se mi ne zdi tako slaboten, da bi se ustrašil metle. Seveda izgleda lepše, ako metla poje po ženskem hrbtu.

Mislím, da mi ne bo treba posebnih dokazovati, kdaj so stradal pri družini podpisane, ako jo spominim, kako smo jo zakladali, dokler nismo odpovedali. Ne samo jaz, več je bilo dobrotnikov. Pozabilo se je pa vse, ako je bilo treba vrtni. Gotovo se tudi še spominjate lanskega leta, ko ji je sestra povedala v obraz, da mora njune otroke živeti ves Collinwood. Ker je njemu povedala resnico, bi jo bili kmalu linčali, ako bi ne šla. — O poštnih otrocih se ne more trditi, da bi zapravljali denar, ki je namenjen groceristju. Zaradi klobas, ki so bile postrežene mojim otrokom, so pa naredili tako, kakor je pisal njen soprog o pau, kateri ni hotel pečenke, ki je bila zavita v Prosveto. Tudi naše kokoši so se menda zavedale, odkor prihajajo klobase.

Podpisana v Edinosti piše, da sem osem let zahajala k njim. Vseh osem let nisem bila osemkrat, razun, če so me prišli klicati ali so poslali pome za kako pomoč v slučaju bolezni, ali da sem pomagala duha njene matere napoditi iz kleti. Saj se še spominja, kako mi je nekega jutra vsa zasopla prišla povedat, da v kleti pri njih straši, da je ališala vso noč mater jokati v kleti. Ker nisem imela časa, sem šla nerada, a vendar sem se dala preprostiti, da prepričam duha, katerega se nič ne bojim. Ko sem prišla tja, so pri vratih stali otroci, vsak oborožen s sekuro in silnim, da bodo duha ubili, ko odprem vrata. Duh, ki je skočil iz kleti pa je bil — domači rujavi maček. Neumnica ga je bila zaprla v klet in mu nič jesti dala, zato je krčevito mijavkal.

V kutarakem listu piše dopisovalka, da njen mož ne pije. To trditev pobija dejstvo, da je s lunar pred dvema meseci prišli njenega moža, da je moral hišo prodati. To se pravi še več kot pijančevati. Pa kaj bi se brigali za hišo, saj bo bog drugo postavil.

Iz vsega pisanja sodim, da prava ženska še vedeti ne more, kaj je pisano v dopisu s podpisanim njenim imenom. Kako bi drugače morala vpraševati, kdaj sem jo tolažila. Seveda sem jo tolažila v obupu, ker mi je rekla, da je imela vrv v rokah in se je hotela obesiti. Potem je šla na nek zmrzel prostor z namenom, da bi zmrznila. Na razne načine si je že skušala vzeti življenje, potem pa se je ženska premislila, ko je vedela, da pijanca s tem ne spreobrne, pa je poslala po brata Jožefa, naj nabije pijanega moža. Jože pa, ko je videl, kak sta oba, se ni hotel več mešati. On je seveda drugačnega prepričanja.

Ko bi se ženska zavedala, v kakem položaju se nahaja, nikdar bi ne pustila c. kr. žandarju pisati takih neresničnih štrén.

Res, tudi moj mož je prišel 1. maja 1919 okrvavljen s Public Squara, pa ne na nosu, ampak po rokavu. Zavedni delavci so se bili udeležili prvomajske manifestacije; taktar je bilo na tisoče okrvavljenih, ker so se upali pokazati, da se zavedajo svojih pravic. Ni bilo tako kakor s kakim cerkvenim klečepalcem. Ako bi bilo taktar povedano, da se bodo na Public Squaru točile opojne pijače, stavim, da bi se bil udeležil tudi soprog podpisane dopisovalke.

Radi razporek pa naj ženska ne vprašuje mene. Najbolje ji bo vedel povedati c. kr. žandar.

Pred leti mi je neka ženska daleč stran od vrta ubila par kokoši. Šla sem vprašat prosekatorja, če jih sme. On mi je rekel: Imej zaprte! Ako bi bila jaz prosekator, bi ravno tako rekla. To je torej cela afera o kokoši, da bo vsak lahko videl, kako išče dopisovalka las v jajcu.

Če bo izšel še kak dopis iz istih virov, svetujem, da se podpisavi pravi dopisnik, c. kr. žandar in ne Skebe. — Članica društva Mir št. 142.

AMERIŠKO ŠOLSTVO

III.

Število šolskih otrok in zakoni o obveznem šolanju.

Po ljudskem štetju je v šolskem letu 1921—1922 bilo v Združenih državah 28,627,201 prebivalcev v starosti med 7. in 17. letom. V javnih šolah je bilo 23,239,391 otrok in v privatnih šolah 1,580,873. V istem šolskem letu se je približno počudevalo 164 dni. Vsak otrok je potohal šolo povprečno 130 in pol dni na leto.

Vse države imajo zakone, ki urejajo šolsko obveznost in določajo, od katere do katere starosti mora otrok potohati šolo. Država prepušča okrajnim in mestnim oblastim, da izvajajo zakon o šolski obveznosti in da postopajo proti kršiteljem. Izvršilna oblast je nekje redna civilna oblast, nekje pa posebni šolski uradniki.

Doba šolske obveznosti je različna v posameznih državah. V 14 državah mora vsak otrok potohati šolo med 7. in 16. letom starosti, v 11 državah med 8. in 16. letom, v 9 državah med 7. in 14. letom in v 4 državah med 8. in 14. letom. Zakoni tudi določajo, da mora otrok potohati v šolo najmanj gotovo število dni, ako hoče vzadostiti zakonu o šolski obveznosti. V nekaterih državah znaša ta minimum 16 tednov, pri čemur ni treba, da je šolski obisk nepretrgan. V drugih državah se zahteva, da treba potohati šolo vse čas, ko je šola odprta in do osmega ljudskošolskega razreda. Nekje je določena starost, do katere traja šolska obveznost, z dodatkom pa "oziroma do dovršitve ljudske šole".

Strokovnjaki so mnenja, da se šolska obveznost izvaja najstrožje tam, kjer je stvar v rokah državne ali okrajne oblasti, ne pa v rokah lokalnih oblasti, razun seveda v večjih mestih. Najboljši zakoni so oni, ki zahtevajo potohanje šole tekom vsega šolskega leta in dovršitev osmorazredne ljudske šole brez ozira na starost. V splošnem tendenca je ta, da se zahteva polni šolski obisk do 16. leta in delni obisk do dovršitve 18. leta.

Vožnja po vseirju.

Zemlja se obrača okoli svoje osi s hitrostjo ene tretjine milje na sekundo, obenem drvi okrog sonca 18 milj v sekundi, istočasno pa leti s solncem in vsemi ostalimi planeti vred 10 milj na sekundo po nebesnem prostoru proti zvezdi Vega.

Zemlja je torej v trojnem gibanju — in morda jih je še več; najbrž se celo naše vseirje vrti prvič okoli svoje osi, drugič okrog neke centralne točke in tretjič potuje z drugimi vseirji vred dalje in dalje po prostoru, ki nima začetka ne konca.

Zakaj to pišem? Zato, ker je dobro, da človek včas vsaj za trenutek pozabi na politiko in vsakdanji boj za obstanek in pomisli na vesoljnost, o kateri se nam danes še komaj nekaj sanja. Ako bi se človek peljal na vozu, a bi ne vedel kam ga voz vleče, bi se zdel sam sebi trapa. Zemlja je tak voz — in kdo ve kam nas vozi?

Dobra družba, e!

Čenjeni K. T. B.! V Prosveti sem čital, da je neki sodnik v Bostonu obsodil deklico, da mora biti vsak dan skozi tri mesece tepena po goli zadnji plati. Rad bi vedel kdo jo bo držal. Ali bi bilo mogoče dobiti to službo? — Brezposelni Ribničan, Chicago.

Ni parna lopata, navadna je.

Dragi Zarkomet! Collinwoodski gospod je piker napram slovaškemu fajmostru v Detroitu. Ta je pred nekaj dnevi prodal Janezom navadno lopato za \$180. Če bi bili Janezi pametni, bi dali fajmostru dobro lopato zastoj, da bi si vsaj enkrat pošteno zaslužili svoj kruh. — F. O. iz Sherwooda.

Amerikanizem.

Skrbi za svoj posmrtni dom! Kupi si loto za grob, dokler si živ! Ne brigaj se, kaj počenja tvoj nemarni sosed!

Kaj pa bi ti pravzaprav rad?

Dragi K. T. B.! Dovoli, da v tvoji koloni dam vsem našim "pečlarjem" tale dober svet: Ako hočeš biti srečen v zakonu,

ne ženi igralke,
ne ženi klobučarke,
ne ženi farmarke,
ne ženi fleparke,
ne ženi sleparke,
ne ženi plavke,
ne ženi rjavke,
ne ženi pijanke,
ne ženi Američanke,
ne ženi zelene,
ne ženi nobene!

Trikrat oženjen, trikrat prevarjen, Sv. Klara, Ohio.

Dogodek št. 63

Leta 1911. sem bil v Rožni dolini pri Ljubljani. Nekega večera prideta k mojemu gospodarju, pri katerem sem bil na stanovanju, dva moža. Razgovarjali smo se o raznih rečeh in na posled pride vojna na vrsto. On dva sta rekla, da ne bo dolgo miru; vojna pride kmalu. Jaz pa pravim: "Če bi jaz vodil vojno, bi postavil v prvo vrsto same penzionirane žandarje, katerih se sam hudič boji. V drugo vrsto bi postavil penzionirane financarje, v tretjo pa penzionirane generale in oficirje". Ko tako še nadalje razkladam, kako bi jaz vojsko vodil, se ona dva na tihem zmažeta iz hiše. Gospodar mi pa pravi: "Ali veš kdo sta ta dva? Oni suhi je penzioniran žandar, oni debeli pa penzioniran financar". — Peter Slabe, West Allis, Wis.

K. T. B.

Kakor rečeno, povprečno šolsko leto v Združenih državah znaša 164 šolskih dni. Ta povprečnina je v mnogih državah višja, ali mnogo držav ima še manj šolskih dni. Rhode Island je država, ki daje svojim otrokom največ poduka, 194 dni na leto. Za njo sledi postopno Michigan, Potem New Jersey, New York, Maryland, Illinois, Massachusetts, Pennsylvania itd. Najmanj šolskih dni je na jugu. — F. L. I. S.

Smrt najstarejše Ljubljankinje. — Dne 11. aprila je preminula v 100. letu svoje starosti Marija Paulin, vdova po grajskem upravitelju, mati direktorja botačnega vrta v Ljubljani, prof. Alfonza Paulina. Pokojnica je bila najstarejša Ljubljankanka.

RAZNE VESTI

OPARJI V ST. LOUISU PRE-
DRZNI KOT V CHICAGU.

Opajali so blagajnika filmske
tvrdke pri belem dnevu.

St. Louis, Mo. — Bernard
Temborius, blagajnik Universal
Film Exchange kompanije, se je
predal od American Trust kom-
panije in v žepu je imel \$865.25,
ki so imeli služiti za izplačilo u-
bojencev. Na ovinku je porinil
svoj avtomobil nazaj. Tu sta se
prikazala dva neznanca z re-
verij v rokah in ukazala, da
se mirno sede v avto, ako mu
je življenje drago. Prisedla sta
njemu v avto in odpeljala av-
to proti Prairie avenuji. Na potu
je mu eden izmed banditov
pobral denar. Na tej avenuji
sta ga spodila iz avta in se od-
peljala.

Uro kasneje se je Temborius
prijeljal z ulično železnico do to-
varne. Dal je dober popis o ban-
ditima; pregledal je album za
policince na policiji, toda zastoj.

AVTO JE UBIL OSEM OSEB V
ENEM DNEVU.

Po pravici ga imenujejo morilni
stroj.

Chicago, Ill. — V enem sa-
mem dnevu je avto ubil v Chica-
go osem ljudi. Število žrtev av-
ta v okraju Cook, v katerem se
nahaja Chicago, se je pomnožilo
v letošnjem letu na dve sto eden
in dvajset, dasiravno so minili
komaj štiri meseci.

Pri koliziji avtov na Chicago
Heights je bil 21-letni Orzit Sil-
cox na mestu ubit. Peljal se je
na motorciklu in avtoist, ki ga
je ubil, je pobegnil s svojim av-
tom. Pustil je svojo žrtev ležati
v krvi na cesti.

In tako so sledile druge ne-
reče druga za drugo, ki so se
odigrale na različne načine.

Nekaterim se je polomilo kr-
milo, drugim so počile gumijaste
kole, ko so bili v velikem diru,
ali so pa trčili skupaj z vozom,
poulične železnice ali pa drugim
avtom.

LETAICA STA NA ČUDOVIT
NACIN UŠLA POŠKOD-
BAM.

Visoko v zraku sta trčila skupaj,
a ostala sta nepoškodovana.

Norfolk, Va. — T. A. Collins
in C. F. Sugg, ki sta se šele učila
letati, sta trčila šest sto čevljev
nad zemljo skupaj s težkimi
military letali. Kjubtemu,
da sta bili letali težko poškodova-
ni, sta sedla varno z njimi na
zemljo, ne da bi zadobila kakšne
poškodbe. Nesreča se je dogodila
nad mornariško postajo za letal-
ce v Hampton Roadsu.

POIZKUSI Z LETALOM IZ KO-
VINE SO SE OBNESLI.

Ostalo je v zraku 28 ur.

Philadelphia, Pa. — Poizkuše-
valne vožnje z letalom "PN-9",
ki je zgrajeno popolnoma iz ko-
vine, so pričele že v mino-
lednu. Letalo je ostalo v zraku
osem in dvajset ur in 36 minut.
Zvedenci so zadovoljni s temi
poizkusi, ki prikazujejo, da les
najbolj popolnoma odpade pri
gradnji letal. Polet se je izvršil
od zapadnega obrežja do Honolu-
la. Letalo se je dvignilo kviško
v San Diego, Cal. Imelo je s sa-
bo 1,300 galon goriva, 150 gal-
on olja in štiri osebe. Najdaljši
čas, ki je kdaj preje kakšno po-
morsko letalo ostalo v zraku, je
znesel 14 ur in 53 minut in 42
sekund. In to se je zgodilo v me-
secu juliju 1924 v Washingtonu.

Kampanja v Avstriji za zdru-
žitev z Nemčijo.

Dunaj, 4. maja. — Okrog 5000
osebi je včeraj demonstriralo za
pripaditev Avstrije k Nemčiji.
Dr. Deutsch, ki je bil glavni go-
vornik, je dejal, da maršal Hin-
denburg bi ne bil izvoljen, če bi
bila Avstrija članica nemške re-
publike.

Belokožni divjaki v Aziji.

London, 4. maja. — Iz Kalku-
te poročajo, da je italijanski
raziskovalec in hribolazec Anto-
nio Tombazi ponovno odkril ple-
me divjih belokožcev, o katerem
so poročali Angleži, ko so pleza-
li na goro Mt. Everest. Pleme ži-
vi na Himalajih v višini 15,000
čevljev.

UMOR DR. DILLONA NERAZ-
VOZILJAN.

St. Louis, Mo. — Umor dr.
William A. Dillon je še vedno
zavrt v misterij, dasiravno se po-
licija trudi nočindan, da ta mi-
sterij razvzloži. Ljudje, ki so pr-
vi naleteli na njegovo truplo, ki
je ležalo na poti, nasuti z žlin-
dro, so mislili, da tam leži slama-
nat možiček.

Ko so prišli bližje, so šele vi-
deli, da leži na poti človek. Ustreljen je bil zadaj za ušesi.
Poleg trupla je ležal naboj za
samokres 38 kalibra, toda samo-
kresa niso mogli najti.

Mrtiški oglednik sodi, da je
Dillon še nekaj časa stal pokoni-
ci, ko je bil zadet, in blodil okoli,
preden je padel. Drugi sodijo, da
je bil mogoče umorjen kje drug-
je in pripeljan na samotno me-
sto. Rop je izključen, kajti pri
njem so našli uro in za dva do-
larja drobiža. "Prebivalci v bliž-
ni izjavljajo, da niso slišali nič
izrednega v noči, v kateri je bil
Dillon ustreljen.

BARON SVINČNIKOV FILAN-
TROP.

New York, N. Y. — Amerika
ima vsakovrstne dimnikarske
barone, ki so postali milijonarji,
ker na tisoče in tisoče delavcev
gara zanje. In tako imamo tudi
barona svinčnikov, ali človeka,
ki je postal milijonar, ker so v
njegovih tovarnah izdelovali
svinčnike.

Philip Berolzheimer je izjavil,
da se odtegne iz biznisa. Bil je
predsednik Eagle Pencil kompa-
nije in si je zbral lepo premože-
nje, ki je vredno šest milijonov
dolarjev. Dejal je, da postane
filantrop, ker mu njegovi miljo-
ni zadostujejo do njegove smrti.
Star je šele 57 let in zdrav kot
riba.

Odprto vprašanje pa ostane,
kaj napravijo njegovi sorodniki,
ako bo preveč radodarno postop-
al s svojimi milijoni. Ne zgodilo
bi se privikrat, da postavi mil-
ijonarja pod kuratelo, ako je
preveč radodaren. Drugi miljo-
narji pravijo, da ne more biti
tak človek pri zdravi pameti, ki
se hoče do pike ravnati po Kri-
stovih naukih in skuša svoje
premoženje razdeliti med uboge,
da sledi Kristu.

LETALEC UBIL.

Letalo je padlo iz višine 800
čevljev.

Boston, Mass. — Miličarsko
letalo, ki je sodelovalo pri voja-
ških in mornariških vajah, je
padlo doli iz višine 800 čevl-
jev. Alexander V. MacAulay,
lajtnant, ki je vodil letalo, se je
ubil. Njegov tovariš, prostak
August D. MacPhee je pa zado-
bil lahke poškodbe.

SLANA JE NAPRAVILA ŠKO-
DO NA SADJU.

Indianapolis, Ind. — Slana, ki
je padla koncem minolega tedna,
je napravila škodo na sadnem
drevju v severni Indiani. Tudi v
centralni Indiani je bila lahka
slana, južna Indiana pa ni ime-
la slane.

Columbus, O. — V noči med 1.
in 2. majem je bila temperatura
zelo nizka in padla je slana, ki je
mogoče poškodovala sadno dre-
vje.

ENAJST SALUNOV ZAPRTIH
V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Zvezni sodnik
Carpenter je na predlog držav-
nega pravdnika James A. O'Cal-
laghana ukazal zapreti enajst sa-
lunov v Chicagu in okolici.

IZ PRIMORJA

Grozna nesreča na kraški že-
lezniški progi. Sredi prošlega
meseca se je pripetila v Povirju
na Krasu grozna železniška ne-
sreča. Mlekar Andrej Vitez iz
Brestovice, ki mu je bilo že 60
let, je peljal mleko na svojem
vozličku v Trst. Okoli treh zju-
vornik je hotel prekoriti železni-
ški prog po Povirju. Baš tedaj
je pridrvel mimo Orient-ekspres,
ki je vozil z dveurno zamudo iz
Ljubljane proti Trstu. Raztrgal
je mlekarja na kose in zdrobil
vozliček. Vlakovodja je ustavil
lokomotivo, toda nesrečnemu Vi-
tezu ni bilo več mogoče pomaga-
ti. Nesreče je krivo dejstvo, da
so bile prečnice ob cesti odprte.
Kdo je zakrivil to nepravilnost,
ali uradnik, ali železniški čuvaj,
to še dognala preiskava.

Vesti iz Jugoslavije

Umrlji v Ljubljani. — Ursula
Lettig, žena steklarskega moj-
stra, 67 let. — M. Pavla Marija
Kerubina Rihar, uršulinka, 39
let. — Marija Miklavc, branje-
čev sin, 10 tednov. — Hedvika
Šubic, vdova vladnega svetnika,
61 let. — Josip Belušič, hlapec,
16 let. — Karel Wiedewohl, u-
čencec, 10 let. — Fran Podmeni-
la, skladiščnik v državni protez-
nici, 32 let. — Marija Paulin,
vdova graščinskega oskrbnika,
99 let. — Ana Štemberger, za-
sebnica, 80 let. — Marija Seru-
ga, dninarica, 55 let. — Bogdan
Rasteiger, rudn. uradnik, 26 let.
— Anton Erjavec, usnjarski po-
močnik, 41 let. — Ivan Mrhar,
zidarski pomočnik, 28 let. — Lu-
ka Klemenc, občinski ubožec, 85
let. — Viktor Terčon, železn.
sprevodnik, 36 let. — Jera Ba-
stič, rudarjeva žena, 40 let.

Poneverba v Ljutomeru. —
Gospodarski zadrugi je nenada-
ma izginil trgovski pomočnik
Franjo Tratnik. Ko so preiskali
blagajno, so ugotovili več denar-
nih primanjkljajev. Olajšal pa
je za večje zneske nekatere lju-
tomerske dame.

Morala pa taka! Župnik neke
slovenske fare je naprosil razne
duhovne sobrate, da mu pridejo
za velikonočno spoved pomagat
pri tej delikatni službi. Odvabili
so se mu vsi. K spovedi pride tu-
di "navihano" dekle, seveda na-
ravnost v župnikovo spovednico.
Spoveduje se skesano in nazdi-
nje s težavo pride na dan najtež-
ji njen greh — čuti, da postane
v kratkem nezakonska mati.
"Marš ven, za te ni odveze," jo
nažene spovednik in ona odide a
"suh". Dekle pa hoče imeti od-
vezo, zato hajdi v drugo spoved-
nico. Istih grehov se izpove, be-
seda jej zastaja v grlu, ko si o-
lajša vest še z zadnjih, vendar
ima še toliko poguma, da pristavi
prav nathoma: "Toda oče je
naš g. kaplan." "Le nič ne obu-
pavaj, angeljčka boš dobila! Tri
očenaše na čast Porodnice zmoli!
Absolvo Te! Si že opravila!"

Vstal je od mrtvih. Iz Bradca
v Hercegovini poročajo:

Kmetič Jakob M. iz Bradca
je bolehen človek. Večkrat se ga
lotevajo živčni napadi, po kate-
rih zapade občajno letargiji. Do-
slej se je še vselej zgodilo, da se
je iz svojega mrtvila prebudil.

Te dni se je podal iz hiše na
cesto, kjer je zopet dobil napad.
Nekaj časa se je zvijal na tleh.
Na ustnicah se mu je pojavila
krava pena in ljudje so ga od-
nesli domov. Polagoma pa je ne-
hal dihati in na truplu so se po-
javile modre pege, v katerih vi-
dijo seljaci znak nastopa smrti.

Domači so položili Jakoba na
pare. Naročili so kredo, preoble-
li so ga in jokali ter nalicali o-
koli njega. Zvečer se je zbralo
vse sosedstvo. Ljudje so srkali
vino, kuhali kavo ter govorili o
življenju in hvallili pokojnega Ja-
koba. Naenkrat se je zgodilo ne-
pričakovano čudno. "Mrtvec" se
je začel gibati, vzdignil je roke,
nogo, glavo... Ljudje so v stra-
hu začeli bežati iz sobe. Prestra-
šili so se, da jih ne bi mrlič kaz-
noval za njihovo popivanje. Ko
se je Jakob dobrodu razčul, je za-
čuden gledal, kaj se godi z njim.
Ko so mu domači povedali, da je
"umrl", jih ni mogel razumeti.
Končno pa jim je dokazal, da je
v resnici živ, nakar se je mrtva-
ško žalovanje izpremenilo v bu-
čno veselje in rajanje do bele zo-
re.

Smrtina kosa. Na Spod. Bregu
pri Ptujju je dne 15. aprila po
dolgi in mučni bolezni umrl Ja-
kob Domanjko, vodja drž. tržni-
ce v Arnavasli pri Brežicah.

Otvoritev liške železnice. Li-
ška železnica, ki bo po najkrajši
poti vezala Zagreb s Splitom, bo
do konca junija dovršena in po-
četkom meseca julija izročena
prometu.

Po Čaruginem vzgledu. Obe-
enje razbojnika Čaruge je rodilo
nepričakovan rezultat. Namesto
da bi njegova eksperimentalna ka-
zen vplivala na prebivalstvo od-
vračajoče in vzgojno, je vzbudila
v otrokih radovednost in željo po
posnemanju. V okolici Osljeka je
postala kaj priljubljena otroška
igra "Čaruga", ki v glavnem se-
stoji v tem, da otroci drug drug
gemu natikajo vrv na vrat ter
posnemajo obešenje. Pri taki igri
bi se bila kmalu ponesrečila dva
otroka, katerima je 13 letni re-
lec Rudolf Niederlaender natak-
nil zanjko na vrat in hotel že po-
tegniti vrv. Na sroču je prihitel

15 letni dijak Josip Kovačević, ki
je otroka rešil iz velike nevarno-
sti.

Ogenj v Dobovi. Dne 16. apr.
zvečer so se od isker lokomotive
brzovlaka vnela gospodarska po-
slopja župnišča v Dobovi. V so-
spdnjih krajih so kmalu opazili
velik ognjen steber. Močan ve-
ter, ki je pihal, je požar še bolj
razvnel. Izredna areca pa je bila,
da je takoj nato sledil hud naliv,
ki je preprečil večjo nesrečo.

Detomor. Dne 13. aprila je bi-
lo najdeno v Bistriškem potoku
pri So. Dupljah, občina Križne na
Gorenjskem, truplo novorojenč-
ka. Novorojenček, ki je prišel po
razvudu zdravnika živ na svet, je
bil umorjen in vržen v vodo. Tru-
plo je ležalo v vodi že skoro
dva meseca. Brezvestne matere
doslej še niso izsledili.

Pet oseb utonilo. V bližini Cen-
te v Vojvodini je v reki Tamiš u-
tonilo pet oseb. Premožni posest-
nik Gjoka Pavlov se je na vzu
s štirimi delavci vračal domov.
Da si skrajša vožnjo, je na me-
stu, kjer je mislil, da reka ni po-
sežno globoka, zavozil v vodo ter
skušal doseči drugi breg reke. Kma-
lu pa je Pavlov spoznal, da se je
motil. Reka je bila tamkaj
globoka in deroča. Valovi so
kmalu prevrnili voz, ki je pokop-
pal posestnika in njegove delav-
ce. Ljudje in konji so utonili v
deroči reki. Dva utopljenca so
potegnili iz vode, druge so od-
nesli valovi.

V vodnjaku utonil. V Podgorju
pri Slovenjgradu je v vod-
njaku utonil posestnik Florijan
Perše. Ker je sesalca v vodnjaku
odpovedala, jo je Perše hotel po-
praviti. Pri tem se mu je spolz-
nilo, padel je v vodnjak in u-
tonil. Ponesrečenec je bil star 49
let. Zapušča vdovo in osmero o-
trok.

Nekaj navodil
mladim zakoncem

Dunajski odvetnik dr. Emil
Hoffmannstall je izdal knjigo
pod naslovom "Prirodopis zakon-
skih ločitev", v kateri se peča s
problemi zakonskega življenja,
z njegovimi težkotami in napa-
kami. Iz njegovih izvajanj po-
vzemamo glavne misli, ker prica-
ta knjiga o globokem avtorje-
vem pojmovanju sedanjega za-
konskega življenja in vseh nje-
govih slabih strani.

Zakonska zveza — pravi av-
tor — če je res prava zakonska
zveza, mora temeljiti na štirih
činiteljih. To je telega, duševna,
kulturna in socialna harmonija.
Zakon zahteva razliko, toda v
tej razliki mora biti kaj sorodno-
sti. Gre v prvi vrsti za spolno so-
rodnost, pri kateri mora nastati
sinteza, ki je več, nego oba po-
dina dela zase. Če je ta proces
postopnega telesnega in duševne-
ga zbljevanja, iz katerega mora
nastati popolna harmonija v za-
konu, končan, je tudi konec lju-
bezni. To je naravna usoda lju-
bezni, da se po mladostnem raz-
mahu in zanosu ohladi. Često se
ohlaja polagoma, večinoma pa
pojema hitreje, nego življenje.
Ta proces je seveda odvisen od
medsebojnega spoštovanja in in-
tenzivnosti, s katero se zakonca
prilagodita skupnemu življenju.
Uživati ljubezen v malih porci-
jah pomeni štediti v ljubeznijo
in skrbeti, da se prezgodaj ne
ohladi. Zato so zakoni iz ljube-
zni v presenetljivo številnih pri-
merih nesrečni, kar je že od ne-
kdaj ljudem nerazumljivo. Vzrok
da se konča tak zakon z domaći-
mi prepri in ločitvijo, je v tem,
da zakonca ne znata racionalno
gospodariti z ljubeznijo. Tudi v
ljubezni je treba poznati meje.

Zakon ni nikoli kratkotrajen,
če sta možki in ženski spoznala,
da harmonirata in da sta sposo-
bna za skupno življenje, pač pa
je sojena zakonu kratka doba, če
si oba mislita, da bi mogla do-
bro harmonirati. Misel o zakon-
ski zvezi se pojavi pri mladih lju-
dih večinoma takoj, ko se sezna-
nijo, dočim bi se morala pojaviti
še nazadnje. Možki in ženska
bi se ne smela zbljevatv z mi-
slijo o zakonu in z željo, da se
čim prej vzameta, nego bi se go-
rala poročiti, ko sta se predhod-
no že temeljito spoznala: šele
potem, ko spoznata, da drugače
splot ne moreta in ne smeta sto-
riti.

Več sporov nastane v zakonu
vzled razlike v temperamentu,
kakor pa valed razlike v značaju.
Eden obeh zakoncev živi in ljubi
hitreje in če potegne drugega za

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Glavni Stan: 2857-59 30. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkins; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 193, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

Martin Želaznikar, predsednik, Box 276, Barborton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmanek, 13111 Be-
nington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi-
cago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

VZHDNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 164, Gross Kans., za jugozapad; Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Za-
vertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joško
Oves, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave.,
Chicago, Ill.

VROVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6233 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.

POZORI: — Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem
uradu, se vrli takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Pred-
sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADREVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniški tajni-
štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborna in jednate vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
ndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADREVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prilohe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošljejo
Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je agoraj.

Vsi prisrli na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: Martin Žela-
znikar, Box 276, Barborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašanja, oglašaji, naročila in sploh vse kar
je v zvezi z glasilom jednate, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA",
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

seboj, poškoduje organični raz-
voj ljubezni, kakor da je s'allo
odpri popek. Posledice se pokaže-
jo čisto šele čez več let. Ali pa se
pripeti, da zbudi razuzdanost e-
nega zakonca v drugem stud in
odpor. Posledica je, da normalno
spolno občevanje ni več mogoče.
Zato bi morali zakonci brzdati
svoje strasti in živeti paralelno
seksualno življenje. Zal, da zla-
sti može tako pogosto ne pazijo
na to važno pravilo.

Notranja obremenitev, ki jo
mora vsak zakon prenašati, je
tako velika, da nobena vez tega
ne prenese. Vez čustvenosti po-
pusti ali pa se pretrga, vez dru-
žabnega ali kakega drugega sta-
lišča izgubi svoj čar. V srečnih
zakonih zakonca med seboj ni-
sta zvezana, temveč zrasteta ta-
korekoč v eno celoto. To je čudo-
vita rastlina, ki pa se ne more
izogniti usodi drugih rastlin. Tu-
di ona ovane. Vsak zakonec mo-
ra gledati na to, da ima polje
svojih interesov izven zakona,
da lahko prinese svojemu drugu
vedno kaj novega bodisi iz knjig,
od prijatelja, iz službe ali s
sprehoda. Ne pozabi nikoli na
vpliv sprehoda ali potovanja, na
katerem sreča mož ali žena dru-
ge ter jih primerja s svojo za-
konsko polovico. Kdor se boji,
da bi mu utegnil ženo zapeljati
kdo drugi, khor ima vzrok, da se
tega boji, ne živi v srečnem za-
konu. Obojestransko zaupanje,
obojestranska svoboda, to so
glavni stebri srečnega zakona.
Samo v primitivnih razmerah je
lahko ena oseba drugi vse na
svetu. Kdor se drži tega napač-
nega naziranja, oboja drugega
ali pa njegovo ljubezen do sa-
me sebe na smrt.

Zakonske zveze so bolj občut-
ljive za bodljaje z iglami, nego
za rane. Koža, ki jo neprestano
vzmernirajo igle, čuti kot rano
to, kar bi sicer čutila samo kot
dotik in ne prenese rane, ki bi
bila v drugačnih razmerah ma-
lenkost. Iz tega pa zopet nastane
domneva, da je dotična rana
vzrok neznosne bolečine, dočim
je samo nagib, nikoli pa ne vzrok.
Zato so motivi, ki jih mora so-
dišče upoštevati pri ločitvi za-
kona, večinoma iz trte izvit.

Deca je večkrat vzrok za loči-
tev, nego utež proti njej. Nesreč-
ni zakon je najslabši vzgled za o-
troke in za ločitev je že s tem
podan tehtni razlog, da bi otroci
ne imeli slabega vzgleda. V vzgo-
ji in občevanju z deco se najprej
pokažejo sadovi kulturne dishar-
monije roditeljev. Vprašanje je,
kaj je za deco boljši, prisilno
skupno življenje roditeljev ali pa
ločitev. Meni se zdi — pravi dr.
Hoffmannstall — da je neprimer-
no boljše ločitev. Ločitev pa ne
sme biti nikoli nasilna. Ran se
je treba po možnosti izogibati,
če pa so že tu, jih ni treba še
zastrupljati, ker se sicer nikoli
ne zacelijo. Zakaj so zakonci po-

ločitvi navadno tako jezni drug
na drugega, zakaj se tako sovra-
žijo in prezirajo, zakaj si aku-
šajo če le mogoče škodovati? Za-
to, ker eden še ljubi ter se neče
sprijazniti z ločitvijo. Zato, ker
se boji tretjega in mu zavida bo-
dočo arečo. Vse to je razumljivo,
toda brez smotra, ker je zaman.

Po številu ločitev lahko meri-
mo stopnjo civilizacije tega ali
onega naroda. V primitivnih raz-
merah so medsebojni odnošaji
moža in žene preprostejši. Vau
protislovja se lahko odstranijo.
Prvi zakon je mogel biti nesre-
čen, ker se zakonca nista dobro
poznala. Lahko je tudi nesrečen
zato, ker sta zakonca svojo zvezo
taktično že preživela. V drugi za-
kon stopijo ljudje v dno z večjo
izkušnjo, zlasti z izkušnjo glede
tehnike zakonskega življenja z
večjim samozatajevanjem in
previdnostjo. Taki zakonec po-
znajo že vse nevarnosti, ki se jih
izogibljejo. Če lahko po številu
ločitev merimo civilizacijo nara-
da lahko merimo po številu sre-
čnih drugih zakonov njegovo kul-
turo. Civilizacija je namreč ob-
vladanje prirode brez človeka.
Kultura je pa obvladnje narave
v samem človeku, lahka ločitev
je pot k srečnemu drugemu za-
konu.

Papelka reklama. — Rimski
listi se na dolgo in široko bavijo
z nenavadno dogodivščino, ki se
je te dni pripetila v vatikanski
cerkvi. Nekemu cerkovniku v
cerkvi sv. Petra se je pred dnevi
predstavil mož, ki je želel pritr-
diti novo svečo na grob papeža
Pija X. Dohod k grobu pa je bil
zaprt. Radi tega je tujec izročil
svečo cerkovniku ter ga prosil,
naj jo zanesljivo pritrdi v sveč-
nik Pija X. poleg groba in naj
jo takoj prižge. Naslednjega jut-
ra se je podal cerkovnik res k
grobu. Držal je v rokah svečo in
ko jo je hotel prigrizati je zaslišal
avarilen klic: "Ne prižgati!"
Cerkovnik se je prestrašil, pustil
je svečo na licu mesta ter jo ur-
nih nog pobrisal v zakristijo,
kjer je pripovedoval zgodbo ne-
kemu tovarišu. Ta se je odpra-
vil z njim k grobu in je razrezal
svečo na kose. Izkazalo se je, da
je bila sveča v notranjosti votla
in nabita s smodnikom. Če bi bil
cerkovnik svečo prižgal, bi bila
ta eksplozivna in njegovih rokah
ter ga najmanj osmodila, če ne
celo raztrgala.

O tem čudežnem dogodku pi-
šejo danes vsi rimski listi ter
pripominjajo, da je preprečil ka-
stastrofno je svarilen glas pokol-
nega papeža Pija X. Papež in
njegovi ljudje se seveda temu
amejejo, ker vedo dobro, da je
vse skupaj samo rafinirana špe-
kulacija, s katero si dela Vati-
kan letos ob svetem letu rekla-
mo, da bi privabil v Rim čim več
tujcev.

A. P. Čehov:

Kdo je kriv?

(Satirična črtica.)

Moj stric, Peter Demjanič, suh in žolčljiv profesor, na las podoben stari polenovki, ki je nasajena na palico, se je spravil na nekot v gimnazijo, kjer je predaval latinščino. Opazil je, da so mu miši zgrizle platnice njegove slovnice.

"Poslušajte Praskovja!" je dejal kuharici, ko je stopil v kuhinjo. "Kedaj pa so se pri nas zaredile miši? Prosim vas: včeraj so mi pregrizle cilindar, danes so mi pokvarile slovnico, kmalu bodo snedle še obleko!"

Kaj pa naj storim! Saj jih nisem jaz zaredil!" je odgovorila Praskovja.

"Toda treba je nekaj storiti. Nabavite mačko!"

"Saj imamo mačko, toda ni nič vreden!" je pokazala Praskovja v kot, kjer je dremalo poleg metle v klopič zvito in kakor treska suho belo mlado mačko.

"Zakaj pa ni nič vreden?" je vprašal profesor.

"Mlad je še in neumen, saj ni

niti dva meseca star!" je odgovorila Praskovja.

"Hm! Treba ga je torej naučiti. Mesto, da bi mrha ležala v kotu, naj se raje uči loviti miši!"

Ko je to rekel, je Peter Demjanič težko zavzdihnil in se odstranil iz kuhinje. Mače pa je dvignilo glavo, se leno ozrlo za njim in zaprlo oči. Saj ni niti spalo, niti mislilo. O čem naj sploh misli? Resnično življenje mu je bilo malo znano, saj je še bilo brez vtisov. Vodil ga je samo nagon, oziroma slike, katere je žival podedovala od svojih prednikov. Njegove misli so imele značaj nejasnih sanj. Njegova domišljija mu je slikala nekako arabsko puščavo s senčami, ki so bile slične kuharici, peči in metlji. Sredi teh senc se je nenadoma pokazala skodelica mleka. Zrastle so ji nožice, pričela se je gibati in je hotela zbežati. Mače je skočilo in polno krvoločnega navdušenja je zasadilo v skodelico svoje kremplje. Ko se je skrila skodelica v megli, se je pojavil kos mesa, katerega je izgubila kuharica. Meso je strahopetno piskalo in hotelo nekam v stran. Toda mače je

skočilo za njim in zasadilo vanj svoje kremplje. Vse, kar se je prikazalo mlademu sanjaču, se je končalo s skokom, zobmi in kremplji. Tuja duša je vedno uganka, mača še posebno. Kadar se je torej mačka ponudila prilika, se je vselej pripravil na skok, gledal je z žarečimi očmi v kuharico in v pravem trenutku je zasadil kremplje v rob njene krila. Očividno je bil rojen mišolovec, popolnoma vreden svojih krvoločnih prednikov levov in tigrov. Usoda ga je ustvarila za grozo kleti, shramb in akednjev. Če bi bila vzgoja pravilna... Toda pojdemo lepo po vrsti.

Ko se je profesor Peter Demjanič nekoč vračal iz gimnazije, je stopil mimogrede v trgovino ter kupil minigro. Po kosilu je nataknil na kavelj košček zrezka. Postavil je past pod divan, kjer so ležale dijaške naloge, na katere je pozabila kuharica v gospodinjstvu. Točno ob šestih zvečer, ko je sedel častiti latinsolovec za mizo in popravljaj dijaške naloge, se je izpod divana razlegel — hlop! To je profesorja tako pretreslo, da mu je padlo paró iz roke. Takoj se je

plaval k divanu, izpod katerega je privlekel mišnico. Majcena, nežna miška, velika kakor naprstnik je ždela v žici in trepetala od strahu.

"Aha!" je zamrmral profesor in akodoželjno pogledal miš, kakor da ji hoče zapisati dvojko, "ujela si se, ti grdo-o-ba! Čakaj, jaz ti bom že pokazal, kaj se pravi grizti slovnice!"

Ko se je nagledal žrtve, je položil mišnico na tla in zaklical:

"Praskovja! Miš se je ujela! Prinesi mačka!"

"Takoj, takoj," se je oglasila Praskovja iz kuhinje in čez minuto je bila s potomcem tigrovim na rokah v sobi.

"Izvrstno!" je mrmral profesor in si mel roke. Ga bomo že naučili! Postavite ga pred mišnico. No, tako... Dajte mu povohati in pogledati miš! No, takoj..."

Mače je začudeno pogledalo profesorja ter je v zadregi povohalo mišnico. Prestrašilo pa se je menda slepilne luči ter se je v grozi ločilo od kuharice in profesorja s skokom k durim.

"Stoj!" se je zadržal profesor in prijel mačka za rep. "Stoj, ti kanajla ti! Ali si se ustrašila miši, kanaj! Le poglej, to je miš! Le miš! Le poglej! No? Kaj praviš?"

Prijel je mačka za vrat in priprimalnik njegov gobček k mišnici. Nato se je obrnil h kuharici: "Praskovja, dobro držite mačka in izpustite ga, kadar jaz izpustim miš!"

Profesor je napravil važen obraz in dvignil zaklopnico. Miška je plaho stopila ven, povohala okoli sebe in kakor strela je šinila pod divan. Mače pa je zaviloh rep in zbežalo pod mizo.

"Ušla je, ušla!" je kričal profesor in s pričel pačiti. "Kje pa je, ta podlež, ta kanajla? Pod mizo, kaj? Le počakaj..." Profesor je vlekel mačka izpod mize in ga vihtel po zraku. "Ti kanajla!" se je togotil in vlekel mačka za uho. "Tukaj imaš, da se boš naučil, kaj se pravi izpustiti miš iz take pasti!"

Drugi dan je kuharica zopet silila, kako jo profesor kliče: "Praskovja! Miš se je ujela! Prinesi mačka!"

Mače pa se je po prvi zameri skril pod peč in ni zlezlo iz svojega skrivališča vso noč do beglega dne. Ko ga je kuharica privlekla v profesorjevo sobo ter ga postavila pred mišnico, se je žival tresla po vsem životu in žalostno mijavkala.

"No, le pusti ga, da se nekoliko razgleda," je dejal profesor. "Naj gleda, naj voha in naj se uči! Stoj, da bi poginil!"

Maček se je umaknil.

"Nabil te bom! Praskovja, vlov ga vendar in primi ga za uho."

Miš, katero je profesor izpustil iz mišnice, se je mački zmuznila tik pred gobčkom, zaletela se je v kuharico in izginila pod omaro. Mače pa, ki se je čutilo skok ter se skril pod divan. "Že drugo miš je hudič izpustil", je rjovel profesor. "Kakšna mačka pa je to? To je grdoba, smet! Bifte ga, naklestite ga kar se da tu pred mišnico!"

Ko je bila ujeta tretja miš in je kuharica prinesla mačka v profesorjev kabinet, se je žival naveličala krute igre in je žensko opraskala po rokah. Pri četrta miš je bil profesor ves iz sebe. Sunil je mačka z noge in rekel: "Poberi nesnago in odnese jo kamor hočeš, da ga ne bom več videl. Nič ni vreden, hudič!"

Minilo je leto. Suho in slabotno mače se je izpremenilo ter postalo soliden in razsoden maček. Nekeč se je plazil po dvorišču, hoteč na ljubavni sestanek. Ko je bil že na cilju, je nenadoma slišal škrtanje, zagledal je miš, ki je tekla izpod korita v konjušnico, naježil se je, počel, zasikal in malodušno pobegnil.

Cemu vam pripovedujem vse to?

Ker se tudi jaz včasih nahajam v smešnem položaju bežečega mačka. Kakor maček, sem se tudi jaz svojčas moral prištrici Petru Demjaniču učiti latinščine. In če vidim danes kakšen klasičen umotvor, mesto da bi se žejno naslajal ob njem, se spomnim na ut consecutivum, na nepravilne glagole, na rumeno-sivo lice strička, na absolutni ablativ ter postanem ves blede. Laže se mi naježijo in kakor tisti profesorjev maček, se tudi jaz spustim v sramoten beg.

Agitirajte za "Prosveto!"

Otrok treh očetov. Pred štiri mi leti je hčerka nekega francoskega posestnika dala življenje hčerki. Veselje pa je bilo kaljeno, kajti mati ni bila poročena in ker je v Franciji poizvedba po očetovstvu prepovedana, mala Štefanija ni imela očeta. Ker je njena mati na posledica poroda umrla, ni imela tudi nobene matere. Imela pa je srečo, da jo je vzel v oskrbo njen stari oče, ki ji je pred svojo smrtjo zapustil 200 tisoč frankov v gotovini. Komaj pa se je izvedelo v javnosti, da je deklica postala bogata, se je takoj oglašil oče, ki je hotel imeti čast otroka vzeti za svojega. Naslednjega dne se je prijavil drugi "oče". Nekaj dni pozneje se je zglašil še tretji "oče", ki je bil pri volji Štefanijo pritisniti na svoje "očetovsko" srce. Deklica je tedaj poleg zapuščine naenkrat dobila tudi tri očete, ki se med seboj prepirajo za očetovsko pravico.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (April 30.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.90.

Za mesto Chicago in Ciceru za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za Člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnine lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Konferenca male entente.

Bukarešta, 4. maja. — Dne 9. maja se tu odprla konferenca male entente. Trajala bo tri dni. Na programu je položaj v Bolgariji, ogrske finance, zadeve v zvezi z Rusijo in morebitne posledice izvolitve maršala Hindenburga predsednikom Nemčije.

NA PRODAJ HIŠA

s štirimi sobami, ena soba z delavnico vžadaj in ena soba je na podstrešju. Električna luč, voda, plin in kopalnice. Cena \$6400.00. Oglasite se na: 2643 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

RADA BI IZVEDELA

za Ano Žele. — Poprej je stanovala c/o Glaviano Store, Ludlow, Colo. — Pisala sem ji, toda odgovora nisem dobila. Ker ji imam nekaj zanimivega za sporočiti, jo prosim da se mi oglasi na naslov: MARIA KASTEL, 617 Youghin St., Fairport Harbor, Ohio. — (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčiarjem in v prodajalne železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

POZOR TAJNIKI IN TAJNICE!

Ker je stopila dne 15. aprila t. l. nova poštna postava v veljavo, da bo poštnina privatnih dopisnic in razglednic povišana na 2c, zato opozarjamo vse tajnike in tajnice in Člane naših krajevnih društev in S. N. P. J., da naj prilepijo na naše posebne karte za premembo naslovov članov znamko za 2c in ne več za 1c. Karte, ki ne bodo opremljene s predpisano poštnino 2c, naslovljencu sploh ne bodo dostavljene. Ako imate več kot 4 prememb naenkrat, denite dve, ali več teh kart v kuverto in jo odpošljite kot pismo z 2c znamko.

Upravništvo "Prosvete."

ŽRTVE

Povest. Spisal Fr. Serafin.

Gasilno društvo je imelo danes posebej še tudi nalogo, vzdržati red med nebrojno množico, ki je bila privrčala od blizu in daleč in se je gnetla ob obeh straneh ceste.

A dasi je imel načelnik gasilnega društva baš danes mnogo prilike, za ukazovanjem spravi tudi svojo osebo do veljave, ker je nastal zdaj tu, zdaj tam med radovedneži kak nered, je bil vendar nenavadno tih in se je držal zmeraj bolj osprejda. Rojila so tudi njemu dekleta po glavah. Sukal se je vedno okrog njih ter rožal s svojo sabljo, in sicer tem bolj, ker je bil zapazil, da ima tudi učitelj vedno le v obližju deklet kaj opraviti. Zenil se je tudi on že dalje časa, in vladalo je zaradi tega neko ljubosumje med njim in učiteljem! No, učitelj je bil malo bolj omiklan, Baston pa bolj bogat, torej se o absolutnem nadkriljevanju enega nad drugim ni moglo govoriti.

Bilo je ze sprejem že vse pripravljeno, in val so čakali z veliko nestrpnostjo novega župnika; celo konji so bili videti nemirni, kajti zdajpazdaj je kateri zaprlil ter bil s kopitom po tleh.

"Oh, kako dolgo jih ni!" ta vzdih se je čul neprenehoma, in željno se je oziralo nšteto oči v zvonik, kjer je čakal in zrl v daljavo cerkvenik s tremi drugimi fanti, da bi začeli zvoniti župniku na čast ter dali na ta način obenem znamenje, da prihaja.

Okoli cerkve so bili razpostavljeni tudi topiči, ki so imeli zagrmeti, kakor hitro bi v zvoniku zazvonilo.

Napovedana ura še ni bila odbila, in vendar se je lotevala ljudi že skoro nejevolja, da čakajo ni konec. Zdajpazdaj je začel mahati kdo s rokami proti cerkveniku, češ, ali še ničesar ne vidi. Cerkovnik pa je le odmajaval. Napenjal in napenjal je oči, kajti tudi njemu je bila že pošla potrpečljivost, a uzreti ni mogel ničesar. Pač se je prikazal semterja kak voz, toda to so bili navadni tovorni vozovi, in s takim vozom se župnik pač ne vozi!... Hkratu pa zastane cerkveniku kri po žilah...

"Ali ni to kočija?" vpraša svoje druge. "I seveda je!" mu pritrdijo le-ti. Zdaj ni bilo nobene dvojbe več! Župnik se je bližal.

Potrkanje se prične. Topiči zagrmijo, množice pa, ki je že toliko časa nestrpno čakala, se loti nervozna razburjenost. Vsakdo je silil zdaj v ospredje, vsakdo je iztegoval vrat ter bulil oči, dasi o vozu še ni bilo ne duha ne sluha. Župana je oblival pot, kajti zdaj je bil prišel trenutek, ko bo moral govoriti. Da ne bo povedal nič pametnega, o tem je bil prepričan, in skrbelo ga je nemalo, kaj poreko gospod župnik. Za druge, ki so stali v neposredni njegovi bližini, se ni brigal mnogo, a na župnika bi bil za ves svet napravil rad ugoden vtisk!...

Nemir je postajal čimdalje večji, in napol pritaženo govorenje in vzklikanje mnogobrojne množice je bilo čuti kakor zamolklo godrnjanje izza gore bližajočega se groma.

"Bog ve, kak si to?" to je skrbelo vsakega, zlasti pa ženske, in to vprašanje se je ponavljalo vedno in vedno.

Najbolj razburjen pa je bil učitelj. Za županom je imela pozdraviti župnika belo oblečena učenka. Ta mu je morala v naglici ponoviti še enkrat od njega zloženo pozdravico, potem pa je s posebnim poudarkom opozoril otroke, morda že petdesetlet, kaj imajo storiti, kako se imajo vesti.

"Že prihajajo, že prihajajo!" se začuje zdajci iz vsah grl. In res se je razlegalo drdranje voza in peketanje konjskih kopit po cesti. Učitelj da znamenje, in čivkajoč "živio!" zaori iz sto otročjih grl, da so človeka ušesa zabolela. "Živio, živio!" se je razlegalo, in otroci so razposajeno mahali s svojimi smrekovimi vencami semterja, in kakor bi se bila cel narava zaveselila tega trenutka, potegne hkratu precej močen veter, da so ožileve ter zaplapolale zastave na mlajih. Toda kaj je to? Učitelj prebledi ter začne tešiti otroke, da ni molčali. Zaman! Otroci so kričali svoj "živio!" ter mahali z vencami, dokler ni bil voz že mimo njih.

Zdaj so seveda celo otroci zasijali in ostrmeli. V kočiji je sedel že postaren, bradat gospod, ki ki se ni nič manj čudil ljudem nego oni njemu. Stvar se je pojasnila kmalu. Bil je trgovec, ki ga je pot privedla tod mimo. Voz, v katerem je sedel, je zapeljal one, ki so pazili v zvoniku, le-ti s svojim zvonjenjem pa te, ki so čakali spodaj župnika. Trgovec se je odpeljal naprej, med čkalci pa je nastala velika zmetenost. Vse se je krohotalo in amejalo ter delalo dovtipne opazke, a na župnika ni mislil v tem hipu prav nihče. Učitelj, ki je slutil nesrečo, je bil do skrajnosti zbežan. Trudil se je na vse kriplje, da bi pomiril ljudi, a brez uspeha. In kakor se je bal, tako je prišlo!

Voz z župnikom je pridrdral, ko je bilo vse v največjem neredu. Zdaj, ko je bilo treba klicati "živio," so otroci molčali, kakor bi jim bila usta zašla. Vsi učiteljevi opomini niso zaglegli nič! In tudi odrasli so se prepozno zavabili svoje dolžnosti. Šele, ko je bilo akoro prepozno, se je polegel hrup.

Župnik je bil še jako mlad mož in čedpe zunanosti. Z voza je skočil z veliko lahkoto in hodil je tako gibčno, da je bilo videti, kakor bi se mu prožila elastična peresa pod podplati. Bilo je nekaj afektiranega na tej hoji, in ko ga je človek videl stopati, se je spomnil nehoče kralja Davida tistikrat, ko je poskakoval pred skrinjo zvez ter "plunko bil".

Ko se je bil približal mlajema, je začel župnan govoriti. Toda dalje v svojem govoru ni prišel nego do besed: "Vas pozdravljam... vas pozdravljam..." Potem pa so ga obile solze. Ali od grinjenosti ali od jeze ni šlo naprej, tega ni povedal nikomur.

Župnik ni odgovoril precej. Čakal je, kakor bi se nadejal, da pride še kaj. Pri tem je ves čas mižal, a tako, da je skoz trepalnice vendarle videl. Bila je njegova navada gledati tako, dasi ne prirojena, temveč priučena navada. Opazil je bil nekoč, da višji cerkven dostojanstvenik gleda na ta način, in brž ga je začel posnemati. Prirojeno pa mu je bilo menda to, da je neprenehoma iztegoval jezik iz ust in si obližoval svoje polne rdeče ustnice. Nekaj posebnega je bilo tudi to, da je venomer godrnjal sam zase.

Prepričavši se, da je županov govor končan, se začne zahvaljevati. Glas mu je bil zveneč, a način, kako je izgovarjal besede, je bil nekam čuden, nenaraven. Razsekaval je besede tako, kakor bi imeli tudi v slovenščini podvojen samoglasnik. No, temu se je bil priučil v semenišču. Nikjer se ne čuje bolj smešno in bolj afektirano izgovarjanje in razglaševanje besed nego po cerkvah s prižnice!... Da pa je novoprišli župnik ubral še pri tej slavnosti priliki pridigarški ton, temu se ni čuditi.

Župan je bil z župnikovim odzdravom zelo zadovoljen, in lotilo se ga je celo prepričanje, da svoje naloge vendar ni izvršil tako slabo.

Pristopila je nato belo oblečena učenka ter opravila na nemalo veselje učiteljevo svojo stvar jako dobro.

Tudi njo je zahvalil na kratko župnik, potem pa se naglo pomaknil proti dekletom gori. Prišedši do njih, se ustavi ter se začne ozirati s svojimi napol zaprtimi očmi po njih.

Nenavadno lepi obrazki so se mu smehljali nasproti. Vsakdo bi ne bil precej na prvi pogled presodil, katera izmed toliko lepih deklic je najkrajšnja. A župnik je moral imeti nenavadno oster pogled, kajti ko je privzdignil trepalnice, so njegove oči počivale na dekletu, ki je bilo priznано najlepše v celi fari:

"In čigava si ti?" jo vpraša.

"Mizarjeva iz Lipovca."

"In kako ti je ime?"

"Manica!"

Vprašal je tudi še nekatere druge, od kod so, čigave so, kako jim je ime, potem pa je smatral za primerno, položiti jim že zdaj nekaj lepih naukov na srce. Opominjal jih je zlasti, da naj vsikdar goreče častijo prečisto Devico Marijo ter njenemu varstvu priporočajo svoje dečvice — besede, ki načelniku gasilnega društva niso nič kaj ugajale.

Ko pa je župnik svoj odgovor na dekleta končal, se je obrnil urno proti župnišču, ne meče se mnogo za fante na konjih, še manj pa za gasilce.

(Dalje prihodnjik.)